

COMMISSIE INTERNATIONAAL

**VISIESTUK MIGRATIE:
WERELDWIJD BASISBESTAAN**

DWARS ZOMERCONGRES 2022

11 & 12 JUNI

VOORSTEL

INHOUD

Afkortingen	3
Verklarende woordenlijst	3
Inleiding	5
Hoofdstuk 1: Wat zijn migranten?	7
Wat voor soort migranten zijn er?	7
Expats en arbeidsmigranten	7
Asielmigranten	7
Economische migranten	8
Een nieuwe status voor migranten	9
Hoofdstuk 2: Migreren naar Nederland	10
Welkom in Nederland	10
Aankomst in Nederland	10
Een effectief terugkeerbeleid	10
Bestrijding van en alternatieven voor mensensmokkel	11
Tegen 'Fort Europa'	13
Geen verkapte grensbewaking	13
Een ruime kwalificatierichtlijn	13
Een eerlijke verdeling	14
Hoofdstuk 3: Klimaatmigratie	16
Hoofdstuk 4: De toekomst van migratie	21
Een solidaire wereld	21
Een pragmatische insteek	22
Tijdelijke arbeidsmigratie	22
De gebreken van ontwikkelingssamenwerking	22
Investeren in lokale capaciteit	23

AFKORTINGEN

- COA: Centraal Orgaan opvang asielzoekers
- EU: Europese Unie
- IMF: Internationaal Monetair Fonds
- IND: Immigratie- en Naturalisatiedienst
- LHBTQIA+: Lesbisch, homoseksueel, biseksueel, trans, queer, intersekse, aoseksueel/agender, plus andere identiteiten in gender en seksualiteit.
- Ngo: Niet-gouvernementele organisatie
- VN: Verenigde Naties

VERKLARENDE WOORDENLIJST

- **Ecofascisme:** het combineren van ecologische ideeën met fascisme.
- **Klimaatmigratie:** migratie die veroorzaakt is door klimaatveranderingen. Bijvoorbeeld omdat een eiland onder water komt te staan door het stijgen van de zeespiegel.
- **Klimaatverandering:** het veranderen van het klimaat op aarde, inclusief temperatuurverschillen, het stijgen van de zeespiegel, en veranderende weerpatronen. In dit visiestuk verwijst klimaatverandering naar veranderingen die het gevolg zijn van menselijk handelen, bijvoorbeeld door de uitstoot van broeikasgassen.
- **Ontwikkelingsland:** landen met een aanzienlijk lager welvaartsniveau en levensstandaard dan het Westen. Ontwikkelingsland is een problematische term, want het suggereert dat niet-ontwikkelingslanden al “ontwikkeld” en dus “af” zijn. Helaas is elke andere term is ook problematisch. Ontwikkelingslanden zijn vaak landen die in het verleden koloniën waren en een geschiedenis van uitbuiting door het Westen hebben.
- **Ontwikkelingssamenwerking:** samenwerking tussen een rijk land en een ontwikkelingsland, om het ontwikkelingsland te steunen in de ontwikkeling van welvaart en een betere levensstandaard.
- **Het Westen:** ook een problematische term die we voor de handigheid toch gebruiken. Het Westen verwijst naar landen die in het westen van Eurazië liggen, dus (West-)Europa, en haar rijke, witte voormalige koloniën zoals de VS, Canada, en Australië. De term is problematisch omdat die zich oorspronkelijk afzet tegen een zogenaamd barbaars en autoritair oosten, zoals China en de Sovjet-Unie. Er zitten ook elementen van witte suprematie in, een racistische ideologie die stelt dat witte mensen, ofwel het Westen, superieur is tegenover andere mensen. Echter is het Westen ook een makkelijke term om te gebruiken om te verwijzen naar de EU + de VS + andere rijke witte landen. In dit visiestuk wordt het Westen gebruikt om naar dat laatste te verwijzen.

INLEIDING

Het politiek programma van DWARS heeft geen concrete visie op migratiebeleid. In 2016 is het visiestuk 'Grenzeloos geluk' aangenomen, geschreven in reactie op de vluchtelingen crisis, dat toen breed in de media was. Dat visiestuk ging over de korte termijn met direct toepasbare actiepunten. Dit visiestuk gaat in plaats daarvan over de lange termijn. Veel stukken over migratie kijken voornamelijk naar vluchtelingen. Dat was ook bij het vorige visiestuk het geval. Nieuw in dit visiestuk is dat we ons voornamelijk hebben gericht op zogeheten 'economische migranten' omdat die binnen het huidige, toch al zo gebrekkige migratiestelsel helemaal geen aanspraak kunnen maken op asiel.

Bij de toekomstvisie komt ook klimaatverandering aan bod. In dit visiestuk hebben we kritiek op het idee dat klimaatverandering gaat leiden tot meer vluchtelingenstromen. Onze kritiek is gebaseerd op bevindingen in de migratiewetenschap in de afgelopen tien jaar. Het idee van klimaatmigratie zie je op veel plekken terug, inclusief het politiek programma van DWARS. Wij vinden dat de effecten van klimaatverandering op migratie sterk worden overdreven, en dat dat de werkelijke redenen dat iemand kiest om te migreren, overschaduwde. Dat zijn namelijk veel dringendere redenen zoals oorlog, onderdrukking, of heel vaak uitzichtloze armoede. De focus op klimaatverandering als een oorzaak voor migratie kan leiden tot minder aandacht voor wat er voor de migranten echt toe doet, en dat is het aanpakken van ongelijkheid en uitzichtloze armoede.

Wij stellen een omvangrijke aanpak voor, waarbij ontwikkelingssamenwerking en herverdeling op de lange termijn de hoofdrol speelt in het voorkomen van migratie; niet omdat wij in Nederland geen migranten willen of kunnen ontvangen, maar omdat iedereen ter wereld een (basis)bestaan in eigen land verdient, en het niet nodig moet zijn voor wie dan ook om hun hele gemeenschap achter te laten en een levensgevaarlijke wereldreis te maken.

Dit visiestuk is opgebouwd in vier hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk legt uit hoe de internationale status van migranten en vluchtelingen is geregeld. Internationale vluchtelingverdragen zijn op dit moment niet toereikend en veel migranten hebben in het huidige systeem te weinig rechten. In het tweede hoofdstuk gaat het wel vooral om hervormingen die nodig zijn in Nederland en in de Europese Unie (EU). Het blijft namelijk belangrijk om aandacht te vragen voor pragmatische oplossingen. We beperken ons daarbij tot beleid buiten de grens. De Commissie Inclusie, Emancipatie & Diversiteit heeft namelijk in 2018 een visiestuk geschreven over integratiebeleid. Het derde hoofdstuk gaat over het idee van klimaatmigratie, wat het is, en wat we er als DWARS van zouden moeten vinden. Ten slotte beargumenteert het laatste hoofdstuk onze visie op de toekomst.

HOOFDSTUK 1: WAT ZIJN MIGRANTEN?

WAT VOOR SOORT MIGRANTEN ZIJN ER?

Migranten zijn mensen die van één plek naar een andere zijn verhuisd. Hoewel het mogelijk is om binnen de grenzen van een land te verhuizen, zijn Nederland en onze buurlanden zo klein dat we het vaak hebben over mensen die zich naar een ander land verplaatsen. Het betekent vaak ook mensen die verhuizen voor betere leefomstandigheden. Nederland is een land waar meer mensen naar immigreren dan dat er mensen vertrekken, ofwel emigreren.¹

EXPATS EN ARBEIDSMIGRANTEN

Er zijn verschillende soorten migranten. Ten eerste heb je een groep die niet vaak zo genoemd wordt: expats. Expats zijn over het algemeen hoogopgeleide arbeidsmigranten uit rijke landen om een bepaald beroep uit te oefenen. Als ze van buiten de EU komen, kunnen ze vaak via hun werk een tijdelijke verblijfsvergunning en na 5 jaar een permanente verblijfsvergunning krijgen. Om verschillende redenen worden expats vaak niet als migranten gezien in Nederland. Ze zijn bijvoorbeeld vaak maar een paar jaar in Nederland voordat ze vertrekken naar een ander land voor internationaal werk. De belangrijkste reden is echter dat ze rijk en hoogopgeleid zijn, en een directe bijdrage leveren aan de economie. Daardoor passen ze niet in het beeld van migranten waarmee xenofobische partijen inspelen op en bijdragen aan vreemdelingenhaat.

Er zijn vergelijkbare expats/arbeidsmigranten binnen de hele EU, maar er komen ook veel (tijdelijke) arbeidsmigranten uit Oost-Europa die bijvoorbeeld seizoenswerk doen. Binnen de EU mogen inwoners van lidstaten zich vrij verplaatsen en dus ook verhuizen naar andere landen. Iedereen geniet binnen de EU van dezelfde rechten, die zijn vastgelegd in EU-verdragen. Dat is dus al redelijk goed geregeld.

In de jaren 60 en 70 waren er ook veel Turkse arbeidsmigranten, via een verdrag dat Nederland had gesloten met Turkije. Toen was er in Nederland veel werk beschikbaar in fabrieken. Gastarbeiders waren een goedkope optie voor Nederlandse bedrijven. Tegenwoordig is het als arbeidsmigrant van buiten de EU eigenlijk onmogelijk om op een legale manier naar Nederland te migreren, tenzij je specifieke kennis en vaardigheden hebt, ofwel hoogopgeleid bent.

ASIELMIGRANTEN

Asielmigranten zijn ongeveer 10% van de totale migratie naar Nederland. Dit zijn statushouders (mensen met een verblijfsvergunning) of uitgenodigde vluchtelingen die in Nederland mogen blijven. De top 5 nationaliteiten van asielmigranten binnen Nederland zijn anno 2021: Syrisch (29%), Algerijns (7%), Turks (7%), Marokkaans (6%) en Nigeriaans (5%). Asielmigranten met een verblijfsvergunning hebben in Nederland rechten zoals het recht om te werken of het recht op sociale bijstand.

Asielmigranten zijn mensen die in eigen land niet veilig kunnen wonen. Bijvoorbeeld door oorlog, natuurrampen of andere humanitaire noodsituaties. De meeste vluchtelingen van de Syrische burgeroorlog in Nederland kregen daarom ook een verblijfsvergunning. Ook slachtoffers van vervolging om bijvoorbeeld hun geloofsovertuiging, of omdat ze onderdeel zijn van de LHBTQIA+-gemeenschap, komen in aanmerking voor een verblijfsvergunning.

Voor sommige asielmigranten is vluchten een tijdelijke oplossing. Bijvoorbeeld tijdens een oorlog: zodra de oorlog voorbij is, hebben ze de wens terug te keren. Het merendeel van dit soort

---

¹ 'Hoeveel immigranten komen naar Nederland?', cbs.nl.

tijdelijke asielmigranten wordt opgevangen in de regio waar ze vandaan komen. In Nederland is de verblijfsvergunning voor asielmigranten eerst ook tijdelijk, maar wordt daarna meestal voor onbepaalde tijd afgegeven.

Het recht op asielaanvraag staat in artikel 14 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Het recht op asiel is verder uitgewerkt in het vluchtelingenverdrag van de Verenigde Naties uit 1951. Dit verdrag legt vast wat een vluchteling is en wat voor rechten vluchtelingen hebben. Bovendien bepaalt het de plichten van landen die vluchtelingen ontvangen. Nederland heeft zich in 1956 bij dit verdrag aangesloten.² Of mensen asiel krijgen in Nederland wordt bepaald met een langdurig proces bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Maar als wordt bepaald dat mensen geen recht hebben op een verblijfsvergunning, worden ze in principe uitgezet en hebben ze bijvoorbeeld geen recht op sociale bijstand.

ECONOMISCHE MIGRANTEN

Migranten die geen recht hebben op een verblijfsvergunning mogen niet in Nederland blijven en hebben geen basisrechten, zoals sociale bijstand. In de beoordeling door het toezichthoudend VN-comité voor economische, sociale en culturele rechten wordt geconstateerd dat Nederland de verantwoordelijkheid moet nemen internationaal recht na te leven, specifiek artikel 11 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten.³ Dit artikel verplicht om minimaal een essentieel niveau van basisrechten voor iedereen te garanderen. De beoordeling stelt ook dat de overheid hierin niet mag discrimineren op basis van verblijfsstatus. Wij vinden dat iedereen in Nederland altijd in deze basisrechten voorzien moet worden, en dat er geen onderscheid gemaakt mag worden tussen verschillende soorten migranten, met of zonder verblijfsvergunning. Basisrechten zijn onder andere opvang en onderdak, sociale bijstand, gezondheidszorg, onderwijs en werk.

Deze brede groep migranten heeft de afgelopen jaren veel aandacht gekregen in de media en de politiek. Denk aan de beelden van mensen die in gevaarlijke, lekke boten de Middellandse Zee oversteken vanuit Afrika. Omdat veel van deze migranten niet direct een conflict of vervolging ontvluchten hebben ze in Nederland geen recht op asiel. Vaak zijn ze op zoek naar een manier om te ontsnappen aan de armoede in hun thuisland, waardoor ze soms neerbuigend “gelukszoekers” worden genoemd.

EEN NIEUWE STATUS VOOR MIGRANTEN

Er zijn verschillende internationale verdragen over de rechten en bescherming van migranten, maar toch is het VN-vluchtelingenverdrag uit 1951 nog steeds leidend. Helaas wordt ook dit 70-jaar oude verdrag niet goed nageleefd. Europese landen, waaronder Nederland, dwingen steeds meer uitgeprocedeerde asielmigranten terug te keren naar hun land, ook als het daar niet veilig is. Dat is in strijd met het VN-vluchtelingenverdrag. Verder is het verdrag te beperkt: alleen vluchtelingen van vervolging op basis van ras, sociale groep, religie, nationaliteit of politieke overtuiging worden door het verdrag erkend.

Het huidige beleid is slecht. De Nederlandse overheid moet meer aandacht steken in het zelf naleven van het VN-vluchtelingenverdrag en internationaal druk zetten op andere landen die het ook niet goed doen. Maar ook de internationale wettelijke status van vluchtelingen is ontoereikend. Er moet daarom een nieuw vluchtelingenverdrag komen waarin niet alleen slachtoffers van vervolging recht hebben op asiel, maar ook vluchtelingen door conflictsituaties

---

2 Art. 33, Conventie voor de Status van Vluchtelingen (Conventie van Genève), ondertekend in 1951.

3 Committee on Economic, Social and Cultural Rights, Concluding observations on the sixth periodic report of the Netherlands, 23 June 2017, p. 7.

en humanitaire rampen, inclusief rampen die het gevolg zijn van klimaatverandering. Deze groepen vluchtelingen moeten internationaal erkend worden.

Het toekennen van asiel op basis van uitzichtloze armoede in eigen land zouden we in principe een goed ideaal vinden, maar het is in de huidige praktijk waarschijnlijk onverstandig. De oplossing voor armoede kan niet zijn dat iedereen simpelweg in Europa of Noord-Amerika aan de bak moet. Er moet echter wel internationale erkenning en begrip komen voor economische migranten, zodat we ook beter de oorzaken van armoede kunnen bestrijden en dat er betere bescherming kan komen voor deze migranten.

ACTIEPUNTEN

- Er moet een nieuw VN-vluchtelingenverdrag komen met bredere voorwaarden voor asiel. Nederland moet een leidende rol spelen in de strijd voor dit verdrag en het naleven ervan, ook internationaal.
- Er is erkenning nodig voor migranten die geen asiel krijgen, zodat ze onderweg, bij aankomst en tijdens hun procedure in ieder geval recht hebben op bescherming en bijstand.

HOOFDSTUK 2: MIGREREN NAAR NEDERLAND

WELKOM IN NEDERLAND

AANKOMST IN NEDERLAND

In theorie meldt een asielmigrant, en ook migranten zonder kans op asiel zoals economische migranten, zich na aankomst bij het aanmeldcentrum van de IND in Ter Apel, Groningen. Hierna worden de asielmigranten opgevangen door het COA (*Centraal Orgaan opvang asielzoekers*) totdat hun asielaanvraag is goedgekeurd of afgewezen. Bij goedkeuring krijgt de asielmigrant een tijdelijke verblijfsvergunning wordt deze een woning toegewezen. Bij afwijzing wordt de asielmigrant begeleid bij terugkeer naar het land van herkomst.

In de praktijk blijkt echter dat zelfs een snel proces en een fatsoenlijke woonplek vaak al te veel gevraagd is. De IND besluit of een tijdelijke verblijfsvergunning wordt afgegeven, maar zij doet dit op basis van een voor de vluchteling vaak onmogelijke bewijslast. Hierdoor kan er sprake zijn van willekeur, en het komt dus bij een op de vier zaken voor dat een afgewezen asielaanvraag na bezwaar en beroep alsnog wordt toegewezen. De asielprocedure moet asielmigranten op een objectievere manier beoordelen.

De procedures van de IND duren veel te lang, met als gevolg dat mensen die geen recht hebben op asiel niet snel genoeg terugkeren naar het land van herkomst en de mensen die wel recht hebben op asielbescherming heel lang in de asielopvang moeten zitten. Op dit moment is de traagheid overheidsbeleid. Er is onder Rutte jarenlang bezuinigd om de organisatie zo inefficiënt en langzaam mogelijk te maken. Daarom moet er structureel meer geld naar de IND om de enorme tekorten te compenseren en een begin te maken aan het wegwerken van de achterstanden.

Daarnaast zou het ook beter zijn om de asielmigranten te verdelen over kleinere opvangcentra door het hele land, in plaats van enkele, erg grote opvangcentra. Hierdoor kunnen migranten makkelijker contact maken met Nederlanders en zal ook de Nederlandse bevolking minder bezwaar maken tegen de komst van een nieuw opvangcentrum bij hen in de buurt. Het is ook schandalig dat asielmigranten bij aankomst nog altijd eerst naar Ter Apel worden gestuurd. Niet alleen is Ter Apel overbelast, de omstandigheden zijn mensonterend en discriminerend om migranten opzettelijk naar een zo onbereikbaar mogelijke plek in de uithoek van Nederland te sturen. Het is net zo goed verkeerd dat de mensen in een achtergelegen uithoek van het land met alle problematiek die voortkomt uit het wanbeleid van Rutte worden opgezaald.

EEN EFFECTIEF TERUGKEERBELEID

Helaas kunnen wij in Nederland niet elke asielmigrant asiel verlenen; dat is geen structurele oplossing voor internationale ongelijkheid en armoede. Een deel van de asielmigranten moet dus terug naar het land van herkomst. Maar het terugsturen van asielmigranten wordt bemoeilijkt doordat het land van herkomst deze mensen vaak weigert terug te nemen ondanks hun internationale plicht dit wel te doen. Dit gaat meestal ten koste van de asielmigrant. Om dit te voorkomen moet de Nederlandse overheid meer druk uitoefenen op herkomstlanden om uitgeprocedeerde asielmigranten wel te ontvangen.

Daarnaast is er ook nog een groep migranten die weigert mee te werken aan terugkeer naar het land van herkomst na een gegronde afwijzing. Nederland mag hen het recht op bijstand, onderdak en juridische hulp niet afnemen. Wel moet men eerlijk blijven tegenover de uitgeprocedeerde asielmigrant, dat wie geen verblijfstatus heeft of zal krijgen het land zo snel mogelijk moet verlaten. Dat moet veilig gebeuren, en alleen in uiterste gevallen mag terugkeer worden gehandhaafd door de autoriteiten.

BESTRIJDING VAN EN ALTERNATIEVEN VOOR MENSNSMOKKEL

Nederland is onderdeel van het Schengengebied. Binnen het Schengengebied is er sprake van vrij verkeer van mensen en goederen. De kustwacht bewaakt de grenzen samen met de Koninklijke Marechaussee en de douane. Op de verschillende lucht- en zeehavens moeten personen die het Schengengebied via Nederland willen inreizen een persoonscontrole ondergaan om vast te stellen of zij aan de toegangsvoorwaarden voldoen. Ook controleren de Koninklijke Marechaussee en de douane op mensensmokkel. Mensensmokkelaars misleiden mensen met valse beloften over kansen in Europa, om op deze manier zelf veel geld te verdienen. Deze mensensmokkelaars laten mensen vervolgens levensgevaarlijke tochten maken. Om mensensmokkel te bestrijden werkt Nederland volgens de Rijksoverheid samen met andere EU-lidstaten, internationale en Europese organisaties en agentschappen. Deze organisaties en agentschappen helpen de lidstaten door onder andere smokkelnetwerken in kaart te brengen en door informatie aan te leveren voor onderzoek naar mensensmokkel.

Maar dit systeem werkt onvoldoende; het is dweilen met de kraan open. Want nog steeds blijkt zestig procent van de asielmigranten die zich in Nederland melden door een zogenaamde 'reisagent', ofwel mensensmokkelaars, tegen betaling te zijn geholpen bij de reis. Vluchtelingenorganisaties wijzen erop dat zonder deze 'reisagenten' de meeste vluchtelingen Nederland niet zouden kunnen bereiken, ook al zouden ze wel recht hebben op opvang. Dit komt onder andere doordat het voor mensen die op de vlucht slaan vrijwel onmogelijk is om een visum te krijgen. Zowel door chaos en gebrek aan capaciteit als door EU-beleid dat erop gericht is om migranten uit arme en niet-Westerse landen te weren. Op deze manier wordt het heel lastig voor migranten om Europa te bereiken en worden ze bijna genoodzaakt om hulp te zoeken bij smokkelaars. Om dit te voorkomen moet er dus meer geïnvesteerd worden in legale vlucht- en migratieroutes en moeten er centrale opvang- en documentatiecentra komen, het liefst aan de buitengrenzen van de Schengenzone, waarna vluchtelingen verdeeld worden over welwillende EU-lidstaten. Zo kunnen vluchtelingen beter gedocumenteerd worden waardoor willekeur voorkomt en kwetsbare groepen beter beschermd zijn tegen onder andere mensenhandel. Als laatste moeten slachtoffers van mensensmokkel worden geholpen met psychologische begeleiding en, mochten zij hier behoefte aan hebben, hulp bij het doen van aangifte.

ACTIEPUNTEN

- Er moet structureel meer geld naar de IND per asielmigrant om procedures snel te kunnen laten verlopen en kleinschalige opvang betaalbaar te maken. Bij plotselinge toename van het aantal aanmeldingen moet de IND het geld beschikbaar krijgen om direct op te kunnen schalen.
- Er moet een maximale grootte komen voor opvangcentra. De minimumgrootte wordt afgeschaft en we streven naar zoveel mogelijk kleinschalige en verspreide opvang.
- Verder moet het COA een grotere basiscapaciteit aanhouden voor plotselinge vluchtelingenstromen, zoals nu tijdens het conflict tussen Rusland en Oekraïne.
- De centrale opvang en registratie in Ter Apel wordt vervangen door een pragmatisch systeem waarbij asielmigranten op of nabij plekken van aankomst worden opgevangen en geregistreerd.
- Nederland moet meer druk zetten op herkomstlanden bij de terugkeer van uitgeprocedeerde asielmigranten. Daarnaast moet ook samenwerking en het bieden van (tijdelijke) arbeids- en studievisa in ruil voor medewerking met het terugkeerbeleid uitkomst bieden bij landen die niet mee willen werken.

- Uitgeprocedeerde asielmigranten die door hun land van herkomst worden geweigerd moeten niet de illegaliteit in worden gedrukt. Voor migranten bij wie de schuld niet bij henzelf ligt moeten de rechten op onderdak, sociale bijstand en werk gewaarborgd worden. Bij migranten die écht niet terug kunnen moet de asielprocedure herzien worden en desnoods een uitzondering worden gemaakt. Dat krijgt de voorkeur boven mensen de illegaliteit indrukken.
- Naast het bestrijden van mensensmokkel moet Nederland ook een alternatief bieden. Op dit moment is het voorkomen dat asielmigranten met recht op asiel hier daadwerkelijk aankomen beleid. Daar moet een einde aan komen.

TEGEN 'FORT EUROPA'

Het migratie- en vluchtelingenbeleid van de EU is gebaseerd op minimale integratie, wat betekent dat de EU slechts minimale standaarden kan vaststellen en lidstaten deze zelf naar eigen inzicht kunnen verhogen. Dit migratie- en vluchtelingenbeleid heeft zowel een externe als een interne dimensie.

GEEN VERKAPTE GRENSBEWAKING

De externe dimensie bestaat uit de gereedschappen die de EU heeft op basis van haar *external action*-bevoegdheden, zoals op het gebied van ontwikkelingssamenwerking. De prioriteiten binnen dit beleid liggen bij het compenseren van schade door klimaatverandering en het vergroten van de weerbaarheid van ontwikkelingslanden tegen politieke instabiliteit. De EU heeft binnen deze bevoegdheid bijvoorbeeld internationale pacts gesloten met derde partijen, met als doel de irreguliere migratie te voorkomen. Dit doen ze door in te zetten op opvang in de regio en het beperken van de schade van klimaatverandering (*Mobility Partnerships* en *Common Agenda on Migration and Mobility*).

Hoewel we dit in theorie aanmoedigen, zijn deze ontwikkelingsprojecten van de EU vaak een soort verkapte grensbewaking. Geld gaat bijvoorbeeld niet alleen naar het bestrijden van armoede, maar ook naar het versterken van de lokale grensbewaking of zelfs direct naar doorreislanden om migranten tegen te houden. Hiermee worden de daadwerkelijke oorzaken van migratie niet aangepakt en komt het geld vaak terecht bij organisaties die niet het beste voor hebben met migranten. In plaats daarvan moet de EU veel investeren in ontwikkelingssamenwerking, zoals wij voor ons zien in hoofdstuk 4.

De EU heeft verdragen gesloten met onder andere Turkije en Libië om vluchtelingen daar op te vangen en om te voorkomen dat ze naar de EU doorreizen. Hier moet de EU mee stoppen, omdat Libië geen veilig land is voor vluchtelingen, en omdat in Turkije de regering migranten als een politieke speelbal gebruikt voor het chanteren van de EU. Het geldt dat de EU in deze verdragen investeert kan beter gebruikt worden voor een écht humaan vluchtelingenbeleid.

EEN RUIE KWALIFICATIERICHTLIJN

De interne dimensie bestaat uit een aantal verordeningen en richtlijnen die een minimale bescherming van vluchtelingen binnen de EU dienen te creëren. De Kwalificatierichtlijn (2011/95/EU) stelt onder meer de minimale definitie vast van een vluchteling, die gebaseerd is op het Vluchtelingenverdrag van 1951. De definitie is als volgt:

“[Onder ‘vluchteling’ wordt verstaan] een onderdaan van een derde land die zich wegens een gegronde vrees voor vervolging om redenen van ras, godsdienst, nationaliteit, politieke overtuiging of het behoren tot een bepaalde sociale groep, buiten het land bevindt waarvan hij de nationaliteit bezit en de bescherming van dat land niet kan of, wegens deze vrees, niet wil inroepen, dan wel een staatloze die zich om dezelfde reden buiten het land bevindt waar hij vroeger gewoonlijk verbleef en daarheen niet kan, dan wel wegens genoemde vrees niet wil terugkeren (...)”

Hoewel sommige landen er ruimere definities op nahouden en meer soorten vluchtelingen erkennen, genieten deze vluchtelingen niet dezelfde rechten binnen de EU. Zweden, Italië en Finland erkennen bijvoorbeeld klimaatvluchtelingen. Buiten deze landen kunnen zij echter op grond van klimaat geen aanspraak maken op dezelfde bescherming als andere asielmigranten, zoals het non-refoulementprincipe. Dat principe regelt dat vluchtelingen niet teruggestuurd kunnen worden naar hun herkomstland als er een reële kans is op zwaar letsel of erger.

Daarom moet de EU de Kwalificatierichtlijn aanpassen en uitbreiden. Wij willen dat vluchtelingen bij reële kans op zwaar letsel door bijvoorbeeld natuurrampen of simpelweg extreme armoede aanspraak kunnen maken op het non-refoulementprincipe.

Een andere oplossing voor vluchtelingen die niet in aanmerking komen binnen de huidige Kwalificatierichtlijn is het aanbieden van tijdelijke arbeidsvisa. Een goed voorbeeld hiervan is de samenwerking voor circulaire migratie tussen Spanje en Colombia, gefaciliteerd door de Internationale Organisatie voor Migratie en een Catalaanse landbouwwakbond. Dankzij dit project kunnen Colombiaanse arbeidsmigranten werken in Spanje wanneer hun eigen grond tijdelijk onbruikbaar is door zware regenstormen. Door de samenwerking met de Internationale Organisatie voor Migratie en de vakbond kunnen nuttige trainingen worden gegeven en goede werkomstandigheden gegarandeerd worden. Dit format ondervindt in bepaalde EU-lidstaten nog juridische problemen; EU-regelgeving die dit soort projecten zou faciliteren is dus nodig.

EEN EERLIJKE VERDELING

De Dublinverordening is een EU-regeling uit 2003. Deze bepaalt wie de verantwoordelijkheid draagt voor asielmigranten. In de verordening staat dat het eerste land waar een asielmigrant aankomt verantwoordelijk is voor deze persoon. Wanneer een asielmigrant de EU binnenkomt, is dat meestal het eerste land dat diens vingerafdruk afneemt.

Het gevolg van deze verordening is dat landen aan de grenzen van de EU zoals Griekenland onevenredig hard getroffen worden wanneer er een grote instroom van vluchtelingen Europa binnenkomt, zoals in 2015 gebeurde met vluchtelingen uit Syrië, en de EU onvoldoende middelen heeft om hierbij te helpen. De EU is afhankelijk van lidstaten die weigeren asielmigranten op te nemen en moet als het ware bedelen bij andere lidstaten om grenslanden zoals Italië en Griekenland bij te staan.

In plaats van het huidige systeem moet de EU zelf verantwoordelijk worden bij de eerste asielaanvraag aan de EU-grens, niet een lidstaat. De EU-grenswachtorganisatie Frontex heeft te maken met schandalen zoals *pushbacks*, het terugduwen van asielmigranten. Daarom moet Frontex worden vervangen door een EU-organisatie die asielmigranten ruimhartig ontvangt en het juist veiliger maakt om naar Europa te reizen.

Deze EU-ontvangst aan de grens moet de vluchtelingen vanaf de grensgebieden eerlijk verdelen onder de EU-lidstaten. Hierbij moet de voorkeur van de vluchteling een rol spelen. Lidstaten die niet of minder mee willen werken aan opvang moeten hun verantwoordelijkheid alleen met heftige financiële bijdrages aan landen die dat wel doen kunnen afkopen. Nu komen rijke landen nog weg met bijvoorbeeld goedkoop uniforms en uitrustingen voor Frontex leveren. Verder moeten landen die weigeren deel te nemen aan de verdeling, zoals Hongarije of Polen, financieel bestraft worden.

ACTIEPUNTEN

- Europese ontwikkelingssamenwerking moet geen verkapte Frontex-missie zijn, maar daadwerkelijk geld uitgeven aan ontwikkeling en armoedebestrijding.
- Er moet een ruimere Kwalificatierichtlijn komen die ook (potentiële) slachtoffers van natuurrampen en extreme armoede beschermt tegen uitwijzing.
- Frontex moet worden vervangen door een organisatie die vluchtelingen ruimhartig ontvangt en registratie faciliteert.
- De Dublinverordening moet worden vervangen door een systeem waarbij de EU, en niet grenslanden, verantwoordelijk is voor migranten bij aankomst. Er moeten serieuze financiële gevolgen zijn voor landen die zich niet solidair opstellen.
- De EU moet stoppen met vluchtelingenverdragen met Libië, Turkije en andere landen die onveilig zijn of vluchtelingen als politiek chantagemiddel gebruiken.

- Nederland en de EU moeten samen mensensmokkel bestrijden en reële alternatieven opzetten, door asielmigranten uit opvangcentra in de regio zelf legale doorreismogelijkheden naar Europa te bieden.

HOOFDSTUK 3: KLIMAATMIGRATIE

De klimaatcrisis beïnvloedt ons allemaal. Toch zorgt het voor de ene persoon voor grotere problemen dan voor de ander. Veel van ons merken nog niet dagelijks de effecten van klimaatverandering, maar voor sommige mensen brengt het veel onzekerheid over hun toekomst. Voor hen zijn de risico's zo groot, dat ze gedwongen worden om te vluchten. Om deze groep aan te duiden wordt de term 'klimaatvluchtelingen' gebruikt.

Deze term werd voor het eerst in een academische tekst gebruikt in de jaren 80, en werd snel overgenomen door onderzoekers, politici en de media. Maar wat zijn klimaatvluchtelingen precies? Het klinkt simpel: een klimaatvluchteling is iemand die gedwongen wordt om de eigen woonplaats of land te verlaten door de effecten van de klimaatcrisis. In de praktijk blijkt het lastig om aan te tonen dat het klimaat een drijfveer is voor vluchtelingen.⁴ Vanaf het eerste begin werd het begrip klimaatmigratie gebruikt om aandacht te vragen voor klimaatverandering. Het werk van Norman Myers was hierbij in de jaren 90 toonaangevend. Er werd voorspeld dat er in de komende decennia tientallen tot honderden miljoenen mensen door klimaatverandering zouden moeten migreren.⁵

Echter is de huidige wetenschappelijke consensus dat de cijfers van Myers nergens op zijn gebaseerd.⁶ Er is ook kritiek die stelt dat deze voorspellingen gebruikt zijn om Europeanen bang te maken voor klimaatverandering, door het te verbinden aan migratie. De recente wetenschap is juist zeer kritisch over klimaatmigratie, omdat in de meeste onderzoeken klimaatverandering als een factor op zich niet of nauwelijks bijdraagt aan migratie. De invloed van de klimaatcrisis op migratie is ingewikkeld, maar het idee dat klimaatverandering significant bijdraagt aan migratie naar de EU (en Nederland) wordt niet wetenschappelijk ondersteund.⁷

Er zijn wel degelijk voorbeelden van onbetwistbare klimaatmigratie: inwoners van de eilandengroep Vanuatu, gelegen in de Stille Oceaan. Op geen enkele andere plek is de stijgende zeespiegel zo merkbaar als daar. Daarnaast komen tropische stormen steeds regelmatig voor. Het kan inderdaad zo zijn dat Vanuatu voor alle bewoners onbewoonbaar wordt. De mensen op Vanuatu zijn nog niet vertrokken, en het is zeker een lastig en belangrijk vraagstuk: in de Stille Oceaan wonen weinig mensen en hun situatie is uniek. Het is iets heel anders dan de zorg dat miljoenen mensen door een oprukkende woestijn verjaagd worden.

Veel relevanter dan Vanuatu voor ons in Nederland is de Sahel in West-Afrika. Veel economische migranten in de EU komen uit de Sahel, die lijdt onder verwoestijning, perioden met grote droogte, en onregelmatig weer. Wanneer een arme boer bijvoorbeeld besluit om te migreren naar de EU, kan klimaatverandering daaraan hebben bijgedragen. Het weer zorgde er misschien voor dat zijn oogst mislukt. Maar zijn rijke buurman migreert niet, want die kan zich irrigatie veroorloven en zijn oogst lukt daardoor wel. Dit is een versimpelde voorstelling, maar het kernpunt is dat niet de klimaatcrisis, maar armoede de oorzaak van migratie is.

Ondanks dat klimaatverandering verschrikkelijke natuurrampen heeft veroorzaakt en dit op een veel hogere frequentie zal gebeuren in de nabije toekomst, is het onjuist om hier een grote

---

4 Mayer, B. (2018), Who Are 'Climate Refugees'? Academic Engagement in the Post-Truth Era.

5 Myers, N. (1993), Environmental Refugees in a Globally Warmed World.

6 Mayer, B. (2018), Who Are 'Climate Refugees'? Academic Engagement in the Post-Truth Era.

7 Felli, R. (2013), Managing Climate Insecurity by Ensuring Continuous Capital Accumulation: 'Climate Refugees' and 'Climate Migrants'; Freeman, L. (2018), Environmental Change, Migration, and Conflict in Africa: A Critical Examination of the Interconnections; Geddes A. et al. (2012), Migration, environmental change, and the 'challenges of governance'; Mayer, B. (2018), Who Are 'Climate Refugees'? Academic Engagement in the Post-Truth Era; McAdam, J. (2012), Climate Change, Forced Migration, and International Law; Ribot, J., Faye P. & Turner, M.D. (2020), Climate of Anxiety in the Sahel: Emigration in Xenophobic Times; White G. (2011), Climate Change and Migration: Security and Borders in a Warming World.

vluchtelingenstroom aan te koppelen. Hoewel de term 'klimaatvluchteling' met goede bedoelingen wordt gebruikt, namelijk om de urgentie van de klimaatcrisis aan te kaarten, wordt deze term vaak onterecht gebruikt. Er zijn enorm veel andere factoren die meegenomen moeten worden om het groeiende aantal vluchtelingen te verklaren.

Europa en 'het Westen' wordt nog vaak gekoppeld aan verwachtingen als een betere toekomst, (financiële) zekerheid en status. Sociale en economische factoren in het thuisland spelen hierin een grote rol. Zo is de werkgelegenheid laag en zien veel jongeren weinig toekomstperspectief in landbouw. Het groeiende aantal migranten versterkt deze omstandigheden.⁸

Door de media worden veel migranten gekwalificeerd als klimaatvluchtelingen. Met alle goede bedoelingen wordt geprobeerd om dit getal omlaag te krijgen. Grote organisaties zijn bezig met het opzetten van ontwikkelingsprojecten die moeten zorgen voor betere klimaatbestendigheid. In sommige gevallen, zoals die van Vanuatu, kan dit enorm nuttig zijn. Er is in veel gevallen echter een andere oplossing nodig. Door te focussen op de klimaatcrisis worden factoren als sociale onzekerheid, status en financiële middelen genegeerd. Hiermee wordt het probleem niet opgelost. Sterker nog, de focus op klimaatbestendigheid creëert vaak nieuwe angst en onzekerheid, met nog meer vluchtelingen als gevolg. Het is daarom belangrijk om een beter beeld te vormen over de drijfveren van migranten. Hiervoor is het nodig om per situatie te kijken naar de achterliggende redenen voor migratie en met die informatie naar oplossingen te zoeken. Op die manier wordt hopelijk de situatie van vluchtelingen verbeterd en zijn zij zekerder van hun toekomst.

Veel van de sociaaleconomische problematiek in bijvoorbeeld de Sahel kan worden teruggelied tot het Europese kolonialisme en imperialisme. Ook nu oefent de EU op allerlei manieren neokolonialistische invloed uit op West-Afrika. Frankrijk beheert bijvoorbeeld de financiële reserves van veel van haar voormalige koloniën en dwingt ze om hun munteenheid te koppelen aan de Euro, wat goed is voor Europese bedrijven en slecht is voor de lokale bevolking. Ook is de EU als grote speler binnen het Internationaal Monetair Fonds (IMF) verantwoordelijk voor de negatieve impact van schuldsaneringsprojecten die in de vorige eeuw enorme schade hebben aangericht in Afrikaanse landen, en nu nog steeds grote invloed hebben op de beschikbaarheid van onder andere de sociale zekerheid in die landen.⁹

Het is zelfs zo dat mensen door sociaaleconomische problemen vaker naar gebieden verhuizen die kwetsbaar zijn voor de gevolgen van klimaatverandering, in plaats van dat ze door klimaatverandering moeten vertrekken. Dit zijn bijvoorbeeld grote steden zoals Lagos in Nigeria. Lagos ligt deels boven en deels onder zeeniveau, en wordt bedreigd door de stijgende zeespiegel. Maar Lagos is juist een grote trekpleister voor migranten binnen Nigeria.¹⁰

De urgentie van de klimaatcrisis moet niet worden onderschat. Klimaatverandering maakt kwetsbaren nog kwetsbaarder en versterkt andere sociaaleconomische problemen. De term 'klimaatvluchtelingen' wordt steeds vaker gebruikt om dit probleem aan te kaarten, en ondanks dat dit met goede bedoelingen gedaan wordt, lost dit het probleem niet op. Er is geen wetenschappelijke overeenstemming over een sterke invloed van klimaatverandering op migratie, maar juist eerder het tegenovergestelde. Door ons enkel te richten op klimaatverandering leiden we de aandacht af van de échte problematiek en ondermijnen we ons klimaatbeleid op andere fronten.

Een dominante focus op klimaatverandering kan namelijk leiden tot verslechtering van de sociaaleconomische situatie van mensen in ontwikkelingslanden: de grootste impact van de klimaatcrisis in de Sahel is bijvoorbeeld meer onregelmatige neerslag. Dit raakt arme boeren

---

8 Ribot, J., Faye P. & Turner, M.D. (2020), *Climate of Anxiety in the Sahel: Emigration in Xenophobic Times*.

9 Ribot, J., Faye P. & Turner, M.D. (2020), *Climate of Anxiety in the Sahel: Emigration in Xenophobic Times*.

10 Geddes A. et al. (2012), *Migration, environmental change, and the 'challenges of governance'*.

die een droogte niet kunnen doorstaan, maar rijkere boeren met toegang tot grondwater of reserves hebben hier weinig last van. Een focus op klimaatverandering in plaats van ongelijkheid, door uitstoot hier en in ontwikkelingslanden te verminderen, lost die problemen niet op. Maar als we arme boeren, zodra ze migreren, als klimaatmigranten bestempelen, dan krijgen we wel het idee dat ons klimaatbeleid impact heeft.

Zoals gezegd verzwakt het ons klimaatbeleid ook op andere fronten. Hoewel het bestaan van de klimaatverandering steeds minder vaak wordt ontkend, gebeurt dit nog wel bij extreemrechtse bewegingen. Ook door centrumrechtse partijen wordt de urgentie van het klimaatprobleem onderschat. Juist daarom moeten wij aan de kant van de wetenschap staan, die net als onze klimaatbeweging al decennia vecht tegen ontkenning en misinformatie. Dan helpt het niet dat we klimaatmigratie als term gebruiken.

Ten slotte moeten we ook rekening houden met ecofascisme. Als de realiteit van de klimaatcrisis aankomt bij extreemrechts en zich vermengt met hun xenofobie tegen migranten dan kan klimaatmigratie een onderdeel worden van een ecofascistische ideologie, waarin Europa nog meer xenofobisch wordt. Dit klinkt misschien vergezocht, maar het begin van ecofascisme bij extreemrechts is er nu al.¹¹ Het is dus belangrijk om op te passen met klimaatmigratie.

Dit betekent niet dat we de klimaatcrisis moeten negeren als het gaat om migratie en ontwikkelingssamenwerking. Klimaatverandering raakt arme mensen wel degelijk. Daarom moeten we in ons klimaat-, migratie-, en ontwikkelingssamenwerkingsbeleid de aanpak van de klimaatcrisis altijd combineren met armoedebestrijding. Denk bijvoorbeeld aan het versterken van de bescherming van arme boeren in de Sahel tegen langdurige droogte.

ACTIEPUNTEN

- We moeten stoppen met de focus op klimaatmigratie. In plaats daarvan moeten we ons meer richten op oorzaken zoals armoede, onzekerheid en het toekomstperspectief in eigen land.
- Binnen Nederland en de EU moeten we meer doen aan erkenning van onze medeplichtigheid aan de situatie in West-Afrika. We moeten streven naar een einde van neokolonialistische praktijken. Binnen organisaties zoals het IMF moeten we een barmhartigere houding aannemen die minder gericht is op het afbetalen van agressieve leningen.
- Binnen ontwikkelingssamenwerking moeten we ons niet alleen richten op klimaatbestendigheid. Arme mensen zijn het kwetsbaarst voor de gevolgen van de klimaatcrisis en door ons te richten op armoedebestrijding doen we meer aan het creëren van bescherming hiertegen dan puur klimaatgerichte projecten. De bestrijding van klimaatproblemen in ontwikkelingslanden moet altijd gecombineerd worden met armoedebestrijding.
- We moeten op de lange termijn een vuist blijven maken tegen (eco)fascisme. De klimaatcrisis en klimaatmigratie mag niet worden gebruikt om xenofobische doemscenario's te ondersteunen.

---

11 Gilman, N. (2020), The Coming Avocado Politics, <https://thebreakthrough.org/journal/no-12-winter-2020/avocado-politics>.

HOOFDSTUK 4: DE TOEKOMST VAN MIGRATIE EEN SOLIDAIRE WERELD

Economische migratie kan niet worden opgelost door muren te bouwen en de grenzen te versterken. Maar het is ook geen duurzame oplossing om iedereen uit arme landen op te vangen in Nederland. Ten eerste is er de politieke haalbaarheid - al heeft dat ons idealisme nooit in de weg gestaan. Ten tweede is het simpelweg niet praktisch om alle arme mensen die verlangen naar een beter bestaan in Europa te laten wonen. Ten derde is dit niet ideaal voor de migranten zelf, voor wie migratie meestal een extreme, laatste keuze is waardoor ze afscheid moeten nemen van hun familie, vrienden en hun hele thuis, in de hoop om in de EU een baan te vinden. Naast het gevaar dat migratie nu met zich meebrengt blijft de grote persoonlijke impact van een dergelijke ontwrichtende beslissing. Als laatste lossen we daarmee de ongelijkheid niet op. We behouden daarmee het stelsel waarin de EU (en de rest van het Westen) aan de top van de piramide staan en alle rijkdom bezitten.

De oplossing moeten we daarom zoeken in herverdeling van welvaart. In andere woorden: verregaande ontwikkelingssamenwerking. Natuurlijk moet iedereen vrij zijn om veilig te migreren en te gaan wonen waar ze willen. Iemand uit Nigeria die op een dag besluit dat die om wat voor reden dan ook liever in Nederland zou willen wonen zou dat in principe moeten kunnen, maar op dit moment is dat geen eerlijke keuze om te maken. Veel mensen die echt liever niet het drastische besluit willen maken om te migreren, doen dat omdat ze geen andere uitweg uit uitzichtloze armoede hebben. In een ideale wereld hoeft niemand diens eigen land, gemeenschap of omgeving te verlaten om politieke of economische redenen.

Daarom moet Nederland bijdragen aan de ontwikkeling van welvaart en reële kansen om een bestaan op te bouwen in ontwikkelingslanden. Niet vanuit het doel om economische migratie naar Nederland te voorkomen, maar om ervoor te zorgen dat migratie niet de enige uitweg is uit een economisch en sociaal uitzichtloos bestaan. Hoewel dit op de korte termijn onhaalbaar is, kunnen we een grote eerste stap zetten met ontwikkelingshulp en gerichte projecten. Daarbij blijft een belangrijke 'stip aan de horizon' een veilige, solidaire wereld waar iedereen de mogelijkheid krijgt om zich te kunnen ontwikkelen.

EEN PRAGMATISCHE INSTEEL

Het klinkt allemaal wel heel idealistisch, utopisch en vooral ver in de toekomst. Maar dat hoeft het niet te zijn. Er zijn veel stappen die we nu al kunnen zetten op het gebied van ontwikkelingssamenwerking. We richten ons hier wederom op West-Afrika, omdat vanuit de landen daar veel economische migranten naar de EU migreren. De grote vraag is hoe Nederland het beste kan bijdragen aan het opbouwen van een basisbestaan: uitzicht op sociale zekerheid, werk en inkomen (dus geen armoede), en waardigheid.

TIJDELIJKE ARBEIDSMIGRATIE

Zoals eerder genoemd is tijdelijke arbeidsmigratie een optie. Door samen te werken met herkomstlanden kunnen we mensen die anders een gevaarlijke tocht naar Europa zouden maken een veilige manier geven om voor een bepaalde periode in Nederland aan de slag te gaan. Dit is niet eenvoudig: het programma zou goede begeleiding nodig hebben in het land van herkomst en in Nederland, en het zou dusdanig groot moeten zijn dat potentiële migranten het project als een reële mogelijkheid zien, in plaats van een loterij die ze toch niet kunnen winnen. Ook hierbij is Europese samenwerking van belang. Het zou wel veel opleveren, want migranten hoeven niet meer te investeren in dure mensensmokkelaars en wij kunnen besparen op de bestrijding van mensensmokkel en grensbescherming. Het is echter geen oplossing voor de lange termijn, maar een manier om migratie tijdelijk te voorkomen door (een beetje) te investeren in herkomstlanden. De enige optie op de lange termijn is structurele, directe investeringen door ontwikkelingssamenwerking.

DE GEBREKEN VAN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Ontwikkelingssamenwerking kent traditioneel veel gebreken. Het is al te vaak uitgevoerd vanuit het idee van liefdadigheid, met de juiste bedoeling maar verkeerde uitvoering. Gebieden met veel armoede hebben hulp nodig in het proces van ontwikkeling door hun eigen inbreng. Niet met directie donaties van bijvoorbeeld onze oude kleren of door daar zelf scholen te gaan bouwen. Dat soort liefdadigheid is oneerlijke concurrentie met de lokale economie en staat eigen ontwikkeling juist in de weg. Het is vaak ook paternalistisch, alsof wij beter weten waar zij daar het geld aan uit kunnen geven dan de mensen daar zelf.

Veel van het geld gaat nu ook nog via Westerse non-gouvernementele organisaties (ngo's). Ngo's zijn organisaties zoals Oxfam Novib, die niet bij een overheid horen. Ze hebben vaak veel Westers personeel, waardoor veel geld in Europese kantoren en hoge lonen voor het personeel zit. En omdat het aan de top door witte mensen geregeld wordt, leren ze in de ontwikkelingslanden ook niet om zelf die verantwoordelijkheid te kunnen nemen.

Aan de andere kant wordt ontwikkelingssamenwerking soms behandeld als een investering met winstperspectief. Dit is iets waar Nederland onder Rutte zich schuldig aan maakt. In plaats van geld te besteden moedigt Nederland onze eigen bedrijven aan om in arme landen te investeren. Bedrijven doen dat niet vanuit hun idealen, maar om aan goedkope grondstoffen en arbeidskrachten te komen. Het is belangrijk dat we bij ontwikkelingssamenwerking ons geld niet als een financiële investering zien en hiermee winst verwachten.

INVESTEREN IN LOKALE CAPACITEIT

De belangrijkste plek om te investeren is lokale capaciteit. Dat is een lastig begrip, maar het betekent dat de lokale overheid, verenigingen en gemeenschappen zelf door hen middelen te geven op een democratische manier kunnen bepalen waar ze het aan besteden. Maar dat is niet alles: overheden en het maatschappelijk middenveld hebben in bijvoorbeeld West-Afrika weinig technische kennis en kunde. Omdat ze ook weinig geld hebben, heeft de bevolking vaak maar weinig vertrouwen in dat soort organisaties. Daarom hebben ze niet de capaciteit om hun

land bestendig te maken en te beschermen tegen bijvoorbeeld de gevolgen van klimaatverandering, maar ook niet om sociale problemen aan te pakken. Door te investeren in dit soort organisaties in plaats van te richten op het maken van banen of het geld via non-gouvernementele organisaties uit te geven, bouwen ze hun technische kennis en het vertrouwen van de bevolking op. Dat geeft ze op termijn de kracht om grote problemen zoals de klimaatcrisis en armoede zelf aan te pakken.

Verdere doelen van ontwikkelingssamenwerking zouden in ieder geval dezelfde leidraad moeten aanhouden: het geld wordt door en aan de lokale gemeenschap besteed. Grote investeringen in onderwijs, door bijvoorbeeld te garanderen dat leraren salaris krijgen, of infrastructuur, door de aankoop van (lokale en liefst duurzame) bouwmaterialen te betalen, kunnen enorm helpen. Maar dan moet het geld wel daaraan besteed worden, en niet aan grensbewaking of het promoten van Nederlandse bedrijven.

Dit zou allemaal niet goedkoop zijn. Er zal veel meer geld moeten worden besteed aan ontwikkelingssamenwerking. Maar in Nederland genieten wij van welvaart en sociale zekerheid, hoezeer die ook wordt afgebroken door neoliberal beleid, omdat we eeuwenlang de rest van de wereld hebben onderdrukt en leeg getrokken. Alleen al daarom zou de herverdeling van onze welvaart door grootschalige investeringen in de ontwikkelingssamenwerking gerechtvaardigd moeten zijn. Maar het is ook nog eens het beste middel dat we hebben om het groeiende aantal economische migranten te helpen, en om op de lange termijn economische migratie te voorkomen.

ACTIEPUNTEN

- Projecten voor tijdelijke arbeidsmigratie op Europees niveau zijn een goed idee om op korte termijn de negatieve aspecten van economische migratie te bestrijden, maar dit is geen structurele oplossing.
- We moeten als Nederland niet investeren in het soort liefdadigheid waarbij het geld naar rijke Westerse ngo's gaat en niet duurzaam geïnvesteerd wordt, omdat dit nauwelijks of geen impact heeft op de lokale ontwikkeling en armoedebestrijding.
- We moeten als Nederland al helemaal stoppen met het mengen van ontwikkelingssamenwerking met handelsbeleid. Geld investeren via Nederlandse bedrijven komt alleen de rijke aandeelhouders ten goede en is wat betreft ontwikkeling weggegooid geld.
- We moeten wél investeren in lokale capaciteit. Lokale overheden, organisaties en gemeenschappen moeten met ontwikkelingsgeld de kracht kunnen opbouwen om zelf hun eigen problemen aan te pakken.